

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA KLASY V

OPARTE NA PROGRAMIE: „Geografia – program nauczania dla szkoły podstawowej”

AUTOR PROGRAMU: Maria Figa, Urszula Stańczyk

DO PODRĘCZNIKA: „Geografia. Podręcznik do klasy 5 szkoły podstawowej.”

WYDAWNICTWA: MAC Edukacja.

Wymagania edukacyjne zmodyfikowane zostały przez nauczyciela przedmiotu.

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 1. Mapy – najważniejsze źródła informacji geograficznej					
1. Mapy – praski, pomniejszony obraz Ziemi (1.1)	<ul style="list-style-type: none"> - podaje definicję mapy i wymienia jej elementy; - rozpoznaje skalę liczbową, mianowaną i podziałkę liniową; - oblicza rzeczywistą odległość, wykorzystując podziałkę liniową; - wymienia sytuacje z codziennego życia, których warto skorzystać z mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie skali; - stosuje różne skali i prawidłowo je odczytuje; - zamienia skalę liczbową na mianowaną; - potrafi przedstawić skalę liczbową i mianowaną w postaci podziałki liniowej; - odczytuje informacje z mapy, korzystając z legendy. 	<ul style="list-style-type: none"> - zamienia skalę mianowaną i skalę liniową na skalę liczbową; - określa, która skala jest większa, a która mniejsza. 	<ul style="list-style-type: none"> - porządkuje skale największej do najmniejszej (i odwrotnie); - oblicza odległość rzeczywistą na podstawie różnych rodzajów skali; - wskazuje wybrane obiekty na mapach w różnych skalach; - wyjaśnia, dlaczego mapa jest źródłem informacji. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje zależność między skalą a szczegółowością mapy; - odróżnia mapy w skali dużej od map w skali małej; - biegle oblicza odległości w terenie na podstawie skali mapy; - wybiera odpowiednią mapę w zależności od wskazanego problemu, samodzielnie ją interpretuje.

<p>2. Ukształtowanie terenu na mapie (1.2)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podaje różnice między wysokością względną a wysokością bezwzględną; - wskazuje te wysokości na schematycznym rysunku; - odczytuje z mapy wysokości bezwzględne; - oblicza wysokość względną; - wymienia formy terenu: wklęsłe (dolina, kotlina) i wypukłe (pagórek, wzgórze, góra); - wymienia barwy wykorzystywane do przedstawienia nizin, wyżyn i gór na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje prawidłowy zapis wysokości względnej (m) i wysokości bezwzględnej (m n.p.m.; m p.p.m.); - wyjaśnia pojęcie poziomica; - na podstawie rysunku rozpoznaje formę wklęsłą i odróżnia ją od formy wypukłej; - wskazuje na rysunku poziomicywym stok stromy i stok łagodny; - wyjaśnia, co oznaczają kolory na mapie hipsometrycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje, jak na mapach przedstawiano ukształtowanie terenu; - podaje zasady wykonywania rysunku poziomicywym; - odczytuje bezwzględną punktów leżących między - rozpoznaje na podstawie rysunku poziomicywym różne formy terenu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia proces powstawania poziomicywym - odczytuje informacje z mapy poziomicywym; - wyjaśnia, czym charakteryzuje się mapa hipsometryczna; - wskazuje różnice pomiędzy mapą ogólnogeograficzną a mapą tematyczną. 	<ul style="list-style-type: none"> - wykonuje rysunek poziomicywym form terenu według instrukcji; - ustala skalę barw rysunku poziomicywym; - opisuje ukształtowanie terenu na podstawie mapy hipsometrycznej; - podaje przykłady map ogólnogeograficznych i map tematycznych.
<p>3. Różnorodność krajobrazów Polski (1.3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie krajobraz; - wymienia składniki krajobrazu; - wymienia pasy krajobrazowe Polski; - odczytuje z mapy nazwy krain geograficznych należących do poszczególnych pasów. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie kraina geograficzna; - wymienia krainy geograficzne należące do poszczególnych pasów krajobrazowych; - wskazuje na mapie krainę geograficzną i charakteryzuje pas ukształtowania powierzchni, w którym znajduje się jego miejscowość 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje cechy charakterystyczne każdego pasa krajobrazowego; - wymienia procesy kształtujące krajobraz poszczególnych pasów ukształtowania powierzchni Polski; - rozpoznaje na mapie konturowej pasy krajobrazowe. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje cechy wspólne i różnice pomiędzy pasami krajobrazowymi; - rozpoznaje pasy krajobrazowe na podstawie opisu i ilustracji; - wyjaśnia, dlaczego ukształtowanie powierzchni Polski ma charakter pasowy; - podaje przykłady elementów krajobrazu, będących efektem działania procesów geologicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia charakterystykę pasów krajobrazowych na podstawie map; - rozpoznaje na mapie konturowej krainy geograficzne.

4. Ocena krajobrazu najbliższej okolicy (1.4)	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia sytuacje, w których jest potrzebna ocena krajobrazu; - wskazuje obszary atrakcyjne krajobrazowo na podstawie mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia warunki wpływające na atrakcyjność krajobrazu; - wyjaśnia, w jakim celu wykonuje się badanie oceny krajobrazu; - wskazuje w swoim otoczeniu miejsca, które zostały zmienione na lepsze, są najbardziej atrakcyjne krajobrazowo i takie, które wymagają najwięcej zmian. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia etapy badania oceny krajobrazu; - uzasadnia wybór miejsc w najbliższym otoczeniu, które zostały zmienione na lepsze, są najbardziej atrakcyjne krajobrazowo i takie, które wymagają najwięcej zmian. 	<ul style="list-style-type: none"> - planuje badanie oceny krajobrazu na podstawie wrażeń; - przygotowuje materiały potrzebne do badania oceny krajobrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> - przeprowadza badanie oceny krajobrazu; - analizuje wyniki, wyciąga wnioski; - przedstawia własne propozycje zmian w krajobrazie, aby była to przestrzeń przyjazna.
5. Podsumowanie działu 1 Wiadomości i umiejętności z lekcji 1–4.					
Dział 2. Krajobrazy Polski					
6. Krajobraz wysokogórski – Tatry (2.1)	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje Tatry na mapie Polski, określa położenie względem swojej miejscowości; - podaje nazwę i wysokość najwyższego szczytu Tatr; - wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego; - wskazuje na ilustracji elementy krajobrazu wysokogórskiego; - wymienia piętra roślinne Tatr; - podaje zasady bezpieczeństwa obowiązujące w górach. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr: Rysy, Gerlach; - wyjaśnia pojęcia: szczyt, wierzchołek, przełęcz; - wymienia rośliny typowe dla poszczególnych pięter roślinnych; - wymienia najważniejsze cechy pogody w Tatrach; - wymienia formy ochrony przyrody w Tatrach; - odczytuje podstawowe informacje z mapy turystycznej Tatr. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje wysokość Tatr z wysokością Alp i Himalajów (podaje nazwy i wysokości najwyższych szczytów, wskazuje je na mapie); - opisuje cechy krajobrazu wysokogórskiego (cechy rzeźby, pogodę, piętrowość roślinną); - przedstawia obyczaje i zajęcia mieszkańców Podhala; - wymienia i wskazuje na mapie inne łańcuchy górskie w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje procesy geologiczne, które przyczyniły się do ukształtowania krajobrazu Tatr; - wskazuje zależność wysokości n.p.m. a piętrowością roślinną i pogodą; - analizuje mapę turystyczną Tatr (oblicza wysokość względną, odległość między wskazanymi punktami, określa, czy stok jest stromy czy łagodny); 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje procesy kształtujące rzeźbę wysoko górska; - wyjaśnia proces powstawania doliny U-kształtnej (np. na przykładzie Doliny Kondratowej); - porównuje krajobraz wysokogórski Tatr z krajobrazem Karkonoszy i Gór Stołowych; - porównuje obyczaje i kulturę mieszkańców Podhala i swojego regionu;

				- opisuje podstawowe cechy krajobrazu górskiego Karkonoszy i Gór Stołowych.	- samodzielnie na podstawie mapy i innych źródeł informacji przygotowuje program jednodniowej wycieczki w Tatrach.
7. Krajobraz wyżynny – Wyżyna Krakowsko-Częstochowska (2.2)	- wskazuje na mapie Wyżynę Krakowsko-Częstochowską, określa jej położenie względem swojej miejscowości; - wskazuje na mapie główne miasta Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej – Kraków, Częstochowę; - podaje nazwę skały stanowiącej podłoże geologiczne krainy (wapień); - wymienia cechy krajobrazu wyżyny wapiennej; - podaje nazwę narodowego utworzonego na tym obszarze.	- wyjaśnia, w jaki sposób tworzyły się skały wapienne; - wyjaśnia pojęcia: ostaniec skalny; - na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej wskazuje miejsca, które warto zobaczyć.	- podaje drugą wyżynę – Jura Krakowsko-Częstochowska; - wyjaśnia, w jaki sposób utworzyły się ostaniec skalny i jaskinie; - określa położenie Ojcowskiego Parku Narodowego; - podaje przykłady roślin i zwierząt objętych ochroną w Ojcowskim Parku Narodowym; - wskazuje sposoby gospodarczego wykorzystania tego regionu; - wymienia podstawowe osobliwości przyrodnicze i zabytki regionu.	- opisuje krajobraz Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej; - podaje nazwy charakterystycznych jaskiń (Łokietka, Wierna); - wyjaśnia, co oznacza określenie „Orle Gniazdo”; - wymienia najważniejsze zabytki Krakowa; - rozpoznaje tradycyjny strój krakowski	- wyjaśnia pochodzenie nazwy Jura Krakowsko-Częstochowska - wyjaśnia pojęcie skamieniałość; - uzasadnia, dlaczego Wyżyna Krakowsko-Częstochowska należy do atrakcyjnych turystycznie regionów Polski; - uzasadnia, dlaczego Kraków jest miastem atrakcyjnym dla turystów.

<p>8. Krajobraz nizinny – Nizina Mazowiecka (2.3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa położenie Niziny Mazowieckiej na mapie; - wskazuje na mapie główne miasta Niziny Mazowieckiej; - odczytuje z mapy nazwy rzek przepływających przez pas nizin; - wymienia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie pozostałe niziny leżące w obrębie pasa Nizin Środkowopolskich; - wyjaśnia pojęcie równiny; - wymienia czynniki wpływające na kształtowanie krajobrazu tego regionu; - wskazuje na mapie Kampinoski Park Narodowy. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje ukształtowanie terenu Niziny Mazowieckiej; - wymienia i podpisuje na mapie główne rzeki Niziny Mazowieckiej; - podaje przykłady gospodarczego wykorzystania regionu; - rozpoznaje charakterystyczne motywy łożwickie i kurniowskie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia proces powstawania meandrów, starorzeczy i wydmy śródładowych; - wskazuje cechy charakterystyczne Niziny Mazowieckiej, które są wspólne dla innych nizin w Polsce; - wyjaśnia, w jaki sposób człowiek przyczynił się do kształtowania krajobrazu Nizin Mazowieckiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia rolę w kształtowaniu rzeźby nizin Polski Środkowej; - wyjaśnia, dlaczego Puszcza Kampinoska nazywana jest płucami Warszawy.
<p>9. Krajobraz pojezierny – Pojezierze Mazurskie (2.4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa położenie Pojezierza Mazurskiego; - wymienia podstawowe cechy krajobrazu pojezierzy; - podaje nazwę największego jeziora Polski; - wymienia główny czynnik który ukształtował krajobraz pojezierzy. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie pozostałe pojezierza; - opisuje krajobraz Pojezierza Mazurskiego; - wymienia zajęcia mieszkańców Pojezierza. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia proces powstawania jezior; - podaje przykłady jezior; - podaje przykłady gospodarczego wykorzystania regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jak powstał krajobraz pojezierny; - porównuje cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej i Pojezierza Mazurskiego; - wyjaśnia, w jaki sposób człowiek wykorzystuje walory przyrodnicze Pojezierza Mazurskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje różnice między rzeźbą staro- i młodoglacjalną; - wskazuje na mapie przykłady obszarów z taką rzeźbą; - porównuje na podstawie mapy hipsometrycznej pojezierza Polski; - wskazuje osobliwości przyrodnicze regionu.

<p>10. Krajobraz nadmorski – Pobrzeże Słowińskie (2.5)</p>	<p>- wskazuje na mapie Pobrzeże Słowińskie; - wymienia procesy kształtujące krajobraz w strefie wybrzeży; - wymienia cechy krajobrazu nadmorskiego; - odróżnia wybrzeże niskie od wysokiego; - podaje nazwę największego jeziora przybrzeżnego.</p>	<p>- wskazuje na mapie pozostałe pobraża; - opisuje krajobraz Pobraża Słowińskiego; - wymienia zajęcia mieszkańców pasa pobraża.</p>	<p>- wyjaśnia pojęcia: wydma, klif, jezioro przybrzeżne, ujście rzeki, mierzeja; - wymienia metody ochrony brzegu przed niszczącą działalnością wody; - podaje przykłady miejsc atrakcyjnych turystycznie w pasie pobraża.</p>	<p>- wyjaśnia proces powstawania jezior przybrzeżnych, podaje przykłady takich jezior; - opisuje proces powstawania wydm; - wyjaśnia proces niszczenia klifu, podaje miejsce występowania; - opisuje krajobraz Słowińskiego Parku Narodowego.</p>	<p>- wskazuje zależności między działalnością morza, wiatru i rzek a rodzajami wybrzeży; - wskazuje na mapie miejsca występowania wybrzeża wysokiego i niskiego; - wyjaśnia różnicę między budującą i niszczącą działalnością wody morskiej i wiatru (podaje przykłady form); - wyjaśnia, dlaczego morzem rozwija się turystyka.</p>
<p>11. Krajobraz wielkomiejski – Warszawa (2.6)</p>	<p>- wskazuje Warszawę na mapie; - wymienia cechy krajobrazu wielkomiejskiego; - wymienia miejsca, z których słynie Warszawa.</p>	<p>- opisuje położenie Warszawy; - wymienia czynniki przyciągające ludzi do wielkich miast; - przedstawia krótką charakterystykę Warszawy.</p>	<p>- wymienia zalety i wady życia w dużym mieście; - wymienia charakterystyczne części dużego miasta (centrum: zabytkowe Stare Miasto, nowoczesne centrum biurowe, dzielnice mieszkaniowe, dzielnice przemysłowe, peryteria/przedmieścia).</p>	<p>- opisuje życie w dużym mieście; - wyjaśnia, dlaczego wygląd miast często ulega zmianie; - opisuje charakterystyczne części Warszawy, podając przykłady z infrastruktury miasta</p>	<p>- przedstawia krótki rys historyczny Warszawy; - opisuje dolinę Wisły w Warszawie; - podaje przykłady działań mających na celu poprawę komfortu życia w dużym mieście (na przykładzie Warszawy).</p>

<p>12. Krajobraz miejsko-przemysłowy – Wyżyna Śląska (2.7)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Wyżynę Śląską; - podaje przykłady miast Wyżyny Śląskiej; - omawia, jak wydobycie węgla kamiennego przyczyniło się do rozwoju przemysłu; - wymienia cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia gałęzie przemysłu, które rozwinęły się na Wyżynie Śląskiej; - wymienia przykłady zastosowania węgla kamiennego; - wymienia negatywne skutki wpływu przemysłu na środowisko przyrodnicze Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jaki sposób powstał węgiel kamienny; - wyjaśnia pojęcie przemysł; - opisuje krajobraz Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego na Wyżynie Śląskiej powstało skupisko dużych miast; - wyjaśnia, dlaczego krajobraz Wyżyny Śląskiej to krajobraz przekształcony; - podaje przykłady zmian w krajobrazie spowodowanych rozwojem przemysłu. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, że występowanie surowców wpływa na kształtowanie krajobrazu; - podaje przykłady działań mających na celu poprawę stanu środowiska przyrodniczego Wyżyny Śląskiej.
<p>13. Krajobraz rolniczy – Wyżyna Lubelska (2.8)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Wyżynę Lubelską; - podaje nazwę skały typowej dla Wyżyny Lubelskiej; - wymienia nazwy gleb charakterystycznych dla Wyżyny Lubelskiej; - wymienia cechy krajobrazu rolniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa; - wymienia główne rośliny uprawiane na Wyżynie Lubelskiej; - podaje przykład wąwozu lessowego jako elementu krajobrazu Wyżyny Lubelskiej; - opisuje pracę rolnika w ciągu roku. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje cechy charakterystyczne lessu; - opisuje proces powstawania wąwozu lessowego, podaje miejsca występowania; - wyjaśnia, na czym polega żyzność gleby; - opisuje krajobraz wiejski; - podaje przykłady miast Wyżyny Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie krainy geograficzne o korzystnych warunkach dla rozwoju rolnictwa; - podaje cechy urodzajnych gleb: czarnoziemów; - wymienia atrakcje turystyczne Wyżyny Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, od czego zależy żyzność gleby; - wymienia inne rodzaje żyznych gleb występujących w Polsce; - podaje, jakie zabiegi poprawiają jakość; - wskazuje różnice między wsią rolniczą a wsią podmiejską.
<p>14. Podsumowanie działu 2</p>	<p>Wiadomości i umiejętności z lekcji 6–13.</p>				

Dział 3. Łądy i oceany na Ziemi					
15. Łądy i oceany na Ziemi. Model Ziemi (3.1)	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie i globusie południki i równoleżniki; - wskazuje na mapie i globusie równik, południk 0°, południk 180°, zwrotniki, koła podbiegunowe, bieguny; - wskazuje na mapie i globusie kontynenty i oceanów 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym różni się równik od pozostałych równoleżników; - wyjaśnia, czym jest globus; - wymienia, na jakie półkule dzielą Ziemię: równik i południki 0° i 180°; - charakteryzuje strefę międzyzwrotnikową i strefy okołobiegunowe; - wyjaśnia pojęcia: <i>kontynent, ocean</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: południki, równoleżniki, os Ziemi; - wskazuje równoleżniki wyznaczające strefę międzyzwrotnikową i strefy okołobiegunowe; - omawia położenie kontynentów w i oceanów na półkulach; - wyjaśnia pojęcia: <i>morze, archipeląg, wyspa, cieśnina, wszechocean</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje cechy południków i równoleżników; - opisuje strefy oświetlenia Ziemi; - wymienia kontynenty według wielkości powierzchni; - uzasadnia, Ziemia nazywana jest błękitną planetą. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia różnice między kształtem południków i równoleżników na mapie i globusie; - wyjaśnia, kim był Erafostenes; - wyjaśnia pochodzenie nazw kontynentów.
16. Wielkie podróże – odkrywanie łądów i oceanów (3.2)	<ul style="list-style-type: none"> - podaje czas i przyczyny wielkich podróży geograficznych; - wymienia imiona i nazwiska przynajmniej dwóch podróżników, którzy przyczynili się do odkrywania świata; - omawia przebieg 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia osiągnięcia epoki wielkich odkryć geograficznych; - wskazuje na mapie przebieg wyprawy Magellana. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje nazwiska podróżników, którzy przyczynili się do odkrywania kontynentów i opisuje ich osiągnięcia; - wymienia tereny najslabiej poznane przez człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nazwiska polskich podróżników i odkrywców; - wskazuje na mapie miejsca trudne do zbadania (Rów Mariański, pasma górskie poszczególnych kontynentów). 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje osiągnięcia Polaków w odkrywaniu i badaniu kontynentów; - wskazuje na mapie miejsca badane przez Polaków; - przedstawia odkrycia geograficzne na osi czasu.
17. Jak pokazać klimat? – wykresy i mapy klimatyczne (3.3)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie klimat, - wymienia składniki klimatu; - wskazuje na klimatogramie wykres przebiegu temperatury 	<ul style="list-style-type: none"> - odróżnia pogodę klimatu; - odczytuje dane klimatyczne z tabel i wykresów; - wymienia informacje zawarte na mapach 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia sposoby przedstawiania danych klimatycznych; - wyjaśnia pojęcie klimatogram; - wyjaśnia pojęcie strefa klimatyczna; 	<ul style="list-style-type: none"> - oblicza amplitudę temperatury powietrza; - analizuje wykresy klimatyczne; - wskazuje na mapie świata strefy klimatyczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje klimat na podstawie dowolnego klimatogramu; - wykonuje na podstawie danych klimatycznych.

	<p>1 opadów; - odczytuje podstawowe informacje z wykresów</p>	<p>Klimatycznych; - wymienia nazwę strefy klimatycznej, w której znajduje się Polska.</p>	<p>- oblicza średnią wartość temperatury powietrza; - wyjaśnia pojęcie amplituda temperatury</p>		
18. Podsumowanie działu 3	Wiadomości i umiejętności z lekcji 15–17.				
Dział 4. Krajobrazy świata					
19. Krajobrazy wilgotnego lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej (4.1)	<p>- podaje nazwy kontynentów, na których rosną wilgotne lasy strefy równikowej i lasy strefy umiarkowanej; - odczytuje z wykresów klimatycznych najwyższą i najniższą temperaturę powietrza oraz wielkość opadów w ciągu roku: wilgotnego lasu strefy równikowej i lasu strefy umiarkowanej.</p>	<p>- wskazuje na mapie obszary występowania lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; - wymienia warstwy lasu strefy umiarkowanej i warstwy wilgotnego lasu strefy równikowej; - podaje przykłady roślin i zwierząt występujących w obu strefach; - wymienia znaczenie lasów dla człowieka.</p>	<p>- analizuje przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku na podstawie klimatogramów; - opisuje klimat wilgotnego lasu strefy równikowej i lasu strefy umiarkowanej; - opisuje warunki codziennego życia w wilgotnym lesie równikowym.</p>	<p>- opisuje krajobraz wilgotnego lasu strefy równikowej i lasu strefy umiarkowanej; - podaje przystosowania roślin i zwierząt do życia w obu strefach krajobrazowych; - wyjaśnia pojęcie: <i>epifit</i>, podaje przykłady takich roślin.</p>	<p>- porównuje krajobraz wilgotnego lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; - wyjaśnia zależność między warunkami klimatycznymi a światem roślin i zwierząt oraz sposobem życia ludzi; - opisuje rdzennych mieszkańców Amazonii i Kotliny Konga.</p>
20. Krajobrazy sawanny i stepu (4.2)	<p>- podaje nazwy kontynentów, na których występują sawanny i stepy;</p>	<p>- wskazuje na mapie obszary występowania sawanny i stepu; - podaje definicję sawanny i stepu;</p>	<p>- analizuje przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku na podstawie klimatogramów; - opisuje klimat sawanny i stepu;</p>	<p>- opisuje krajobraz sawanny i stepu; - podaje przystosowania roślin i zwierząt do życia w podanych strefach krajobrazowych;</p>	<p>- porównuje krajobraz sawanny i stepu; - wyjaśnia zależność między warunkami klimatycznymi a światem roślin i zwierząt oraz sposobem życia ludzi;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - odczytuje z wykresów klimatycznych najwyższą i najniższą temperaturę powietrza oraz wielkość opadów w ciągu roku; - wymienia cechy krajobrazu sawanny i stepu. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady roślin i zwierząt występujących w strefach krajobrazowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje inne nazwy stepów, określa miejsca ich występowania; - podaje, w jaki sposób człowiek wykorzystuje gospodarczo te regiony. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje życie ludzi w sawannie i stepie. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje sawannę jako atrakcję turystyczną.
21. Krajobrazy pustyni gorącej i pustyni lodowej (4.3)	<ul style="list-style-type: none"> - podaje nazwy kontynentów, na których występują pustynie; - wyjaśnia pojęcie pustynia; - odczytuje z wykresów klimatycznych najwyższą i najniższą temperaturę powietrza oraz wielkość opadów w ciągu roku krajobrazu pustyni gorącej i pustyni lodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie obszary występowania pustyni gorących i lodowych; - wymienia przyczyny powstawania pustyni; - podaje przykłady roślin i zwierząt typowych dla pustyni gorącej i pustyni lodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku na podstawie klimatogramów; - opisuje klimat pustyni gorącej i pustyni lodowej; - opisuje gospodarcze wykorzystanie pustyni. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje krajobraz pustyni gorącej i pustyni lodowej; - podaje przystosowania roślin i zwierząt do życia w podanych strefach krajobrazowych; - opisuje życie ludzi na pustyni gorącej i pustyni lodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje krajobraz pustyni gorącej i lodowej; - wyjaśnia zależność między warunkami klimatycznymi a światem roślin i zwierząt oraz sposobem życia ludzi; - wyjaśnia pochodzenie nazw: Antarktyda, Antarktyka, Arktyka.
22. Krajobrazy tajgi i tundry (4.4)	<ul style="list-style-type: none"> - podaje nazwy kontynentów, na których występują tajga i tundra; - wyjaśnia pojęcia: tajga i tundra; - odczytuje z klimatogramów podstawowe informacje dotyczące temperatury i opadów krajobrazu tajgi i tundry. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie obszary występowania tajgi i tundry; - podaje przyczynę zróżnicowania roślinności w tych strefach; - podaje przykłady roślin i zwierząt typowych dla tajgi i tundry. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje przebieg temperatury i opadów w ciągu roku na podstawie klimatogramów; - opisuje klimat tajgi i tundry; - opisuje wykorzystanie tajgi. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje krajobraz tajgi i tundry; - podaje przystosowania roślin i zwierząt do życia w podanych strefach krajobrazowych; - opisuje życie ludzi w tajdze i tundrze. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje krajobraz tajgi i tundry; - wyjaśnia zależność pomiędzy warunkami klimatycznymi, a światem roślin i zwierząt oraz sposobem życia ludzi. - wyjaśnia, w jaki sposób powstaje wieloletnia zmarzlina.

<p>23. Krajobraz śródziemnomorski (4.5)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podaje nazwy kontynentów, na których występuje krajobraz śródziemnomorski; - odczytuje z klimatogramu podstawowe informacje dotyczące temperatury powietrza i opadów atmosferycznych; - wymienia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie świata obszary występowania krajobrazu śródziemnomorskiego; - podaje przykłady roślin i zwierząt występujących w tej strefie krajobrazowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje obszary występowania krajobrazu śródziemnomorskiego w Europie; - wyjaśnia pojęcie: makia; - analizuje przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku na podstawie klimatogramu; - opisuje klimat śródziemnomorski; - wymienia rośliny uprawne występujące w strefie krajobrazu śródziemnomorskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje krajobraz śródziemnomorski; - uzasadnia, dlaczego celem podróży jednej trzeciej turystów świata są kraje położone nad Morzem Śródziemnym; - wyjaśnia, dlaczego ludzie żyjący w tej strefie są długowieczni. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego w strefie śródziemnomorskiej krajobraz jest mocno zmieniony przez człowieka; - opisuje symbolikę wybranych roślin śródziemnomorskich.
<p>24. Krajobraz wysokogórski Himalajów (4.6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje Himalaje na mapie; - podaje nazwę najwyższego szczytu Himalajów; - wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje wysokość szczytu Mount Everest; - wymienia piętra roślinne występujące w Himalajach; - opisuje życie mieszkańców w Himalajów. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: lodowiec, granica wiecznego śniegu; - opisuje piętra roślinne występujące w Himalajach; - opisuje warunki klimatyczne Himalajów. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje inne nazwy najwyższego szczytu Himalajów niż Mount Everest; - wyjaśnia proces powstawania lodowców górskich; - wyjaśnia, dlaczego wysokie góry są trudnym miejscem do życia; - wymienia nazwiska pierwszych zdobywców szczytu Mount Everest. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje krajobraz Himalajów i Tatr; - wskazuje różnice między południowymi i północnymi stokami Himalajów; - wyjaśnia, dlaczego Himalaje nazywane są dachem świata; - wymienia nazwiska polskich himalaistów.

<p>25. Strefowość a piętrowość klimatyczno-roślinna (4.7)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia na podstawie mapy strefy klimatyczne i roślinne; - opisuje, jak zmienia się temperatura na Ziemi od równika do biegunów i wraz z wysokością nad poziomem morza. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nazwy stref krajobrazowych od równika do bieguna; - omawia, czym różnią się krajobrazy na Ziemi; - wskazuje na mapie strefę klimatyczną, roślinną i krajobrazową, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie strefa krajobrazowa; - wskazuje na mapie strefy krajobrazowe; - wymienia czynniki decydujące o zróżnicowaniu stref krajobrazowych; - omawia, czym jest piętrowość klimatyczno- 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego strefy krajobrazowe układają się pasami; - wyjaśnia, dlaczego na Ziemi są różne strefy klimatyczne; - wyjaśnia pojęcie krajobrazu astrefowego, podaje przykłady krajobrazów. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, że elementy środowiska przyrodniczego są ze sobą ściśle związane; - -wyjaśnia różnice między krajobrazem strefowym a astrefowym; - wyjaśnia zależność pomiędzy strefowością krajobrazów
---	---	--	--	---	--

		w której mieszka.	roślinna, wymienia czynnik wpływający na jej występowanie; - wymienia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatu na Ziemi.		a piętrowością klimatyczno-roślinną.
26. Podsumowanie działu 4	Wiadomości i umiejętności z lekcji 19–25.				

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA KLASY VI

OPARTE NA PROGRAMIE: „Geografia – program nauczania dla szkoły podstawowej”

AUTOR PROGRAMU: Maria Figa, Urszula Stańczyk

DO PODRĘCZNIKA: „Geografia. Podręcznik do klasy 6 szkoły
podstawowej.” WYDAWNICTWA: MAC Edukacja.

Wymagania edukacyjne zmodyfikowane zostały przez nauczyciela przedmiotu.

Numer i temat lekcji*	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 1. Ziemia we wszechświecie. Orientacja na Ziemi					
1. Ziemia w Układzie Słonecznym. Pomiar wysokości Słońca nad widnokregiem (1.1)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>ciało niebieskie, planeta, gwiazda, księżyc, Układ Słoneczny, galaktyka, orbita, teoria heliocentryczna, górowanie Słońca</i>; - wyjaśnia, czym zajmuje się astronomia; - wymienia planety Układu Słonecznego; - określa miejsce Ziemi w Układzie Słonecznym; - wymienia ruchy, które wykonuje Ziemia; - wyjaśnia, czym był Wielki Wybuch. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia różnice między gwiazdą a planetą; - wymienia w kolejności od Słońca planety Układu Słonecznego; - wymienia teorie dotyczące modelu budowy Układu Słonecznego; - wyjaśnia pojęcia: <i>wschód i zachód Słońca</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>planety karłowate, planetoidy</i>; - objaśnia podział planet na planety skaliste i gazowe olbrzymy, krótko je charakteryzuje; - opisuje miejsce Ziemi w Układzie Słonecznym - według teorii geocentrycznej i heliocentrycznej; - przedstawia pozorną wędrówkę Słońca po niebie w cyklu dobowym. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje modele budowy Układu Słonecznego; - wyjaśnia sposób powstania wszechświata; - charakteryzuje pojęcie: <i>Droga Mleczna</i>; - opisuje miejsca wschodu i zachodu Słońca w różnych porach roku; - mierzy wysokość Słońca nad widnokregiem w trakcie zajęć w terenie. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje rozmiary Słońca, Ziemi i Księżyca oraz odległości między nimi; - wymienia nazwy dziesięciu gwiazdozbiorów należących do Drogi Mlecznej; - analizuje widomą (pozorną) wędrówkę Słońca nad widnokregiem (miejsca wschodu, górowania i zachodu Słońca) na podstawie codziennych obserwacji; - wskazuje zależność pomiędzy wysokością Słońca nad widnokregiem a porą dnia i roku.
2. Ruch obrotowy Ziemi i jego następstwa (1.2)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi; - podaje kierunek i czas obrotu Ziemi; - wymienia skutki ruchu obrotowego Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie: <i>doła</i>; - wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a rachubą czasu; - wymienia rodzaje czasu (słoneczny, strefowy, urzędowy). 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje mapę stref czasowych; - wyjaśnia, czym jest międzynarodowa linia zmiany daty; - podaje przykłady wpływu ruchu obrotowego Ziemi na przyrodę i codzienne życie człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia sposób podziału Ziemi na strefy czasowe; - wyjaśnia, dlaczego granice stref czasowych przebiegają wzdłuż południków; - wyjaśnia, jak zmienia się data po przekroczeniu południka 180° przy przekraczaniu go ze wschodu na zachód i zachodu na wschód. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa, w których strefach czasowych znajdują się państwa europejskie; - określa, jaki jest czas słoneczny na wschód i na zachód od południka, nad którym góruje Słońce; - oblicza różnicę czasu strefowego między miejscowościami położonymi na tej samej półkuli lub na różnych półkulach.

<p>3. Ruch obiegowy Ziemi (1.3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi; - podaje czas trwania ruchu obiegowego Ziemi; - wymienia skutki ruchu obiegowego Ziemi; - wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest rok przestępny; - określa kąt nachylenia osi Ziemi do płaszczyzny orbity; - wskazuje na mapie i globusie: równik, zwrotniki, koła podbiegunowe i bieguny; - podaje, na którym równoleżniku promienie słoneczne tworzą kąt prosty z powierzchnią Ziemi w pierwszych dniach kalendarzowych pór roku; - wyjaśnia pojęcia: dzień i noc polarna, podaje miejsca ich występowania; - wyjaśnia pojęcie: zenit; - wyjaśnia, dlaczego w Polsce Słońce nie góruje w zenicie. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>równonoc wiosenna</i>, <i>równonoc jesienna</i>, <i>przesilenie letnie</i>, <i>przesilenie zimowe</i>; - opisuje oświetlenie Ziemi w pierwszych dniach kalendarzowych pór roku - wyjaśnia pojęcie: <i>górowanie w zenicie</i>; - wymienia strefy oświetlenia Ziemi.; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego na naszej planecie występują pory roku; - podaje miejsca wschodu i zachodu Słońca oraz czas trwania dnia i nocy w pierwszych dniach astronomicznych pór roku. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zależność pomiędzy długością trwania dnia i nocy a miejscami wschodu i zachodu Słońca w różnych porach roku; - wyjaśnia pojęcie: <i>pas zodiaku</i>; - wskazuje znak zodiaku charakterystyczny dla podanej daty.
<p>4. Oświetlenie Ziemi a strefy klimatyczne i krajobrazowe (1.4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia czynniki mające wpływ na ogrzewanie powierzchni Ziemi przez Słońce; - wymienia strefy oświetlenia Ziemi; - podaje, które przebiegają granice między strefami oświetlenia Ziemi; - podaje przykłady stref klimatycznych i krajobrazowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie równoleżniki będące granicami stref oświetlenia Ziemi; - podaje konsekwencje zróżnicowanego oświetlenia Ziemi w ciągu roku; - wymienia strefy klimatyczne; - wymienia strefy krajobrazowe. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi; - wskazuje na mapie strefy oświetlenia Ziemi; - wskazuje na mapie strefy klimatyczne i krajobrazowe oraz krótko je charakteryzuje; - podaje przykłady przyrodniczych konsekwencji zróżnicowania oświetlenia Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia związek pomiędzy ilością energii słonecznej docierającej do powierzchni Ziemi a kątem, który tworzą promienie słoneczne z powierzchnią Ziemi; - opisuje zależność pomiędzy strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi, roślinnymi i krajobrazowymi. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego granice stref krajobrazowych, klimatycznych i roślinnych nie przebiegają wzdłuż równoleżników; - wyjaśnia, czym jest usłonecznienie, potrafi odczytywać jego wartości z mapy.

<p>5. Szerokość geograficzna (1.5)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje równoleżniki na mapie i globusie; - podaje wartości liczbowe, które przyjmują równoleżniki; - wyjaśnia, który równoleżnik dzieli Ziemię na półkulę północną i południową, wskazuje go na mapie; - wskazuje na mapie lub globusie półkulę północną i południową; - podaje, za pomocą których kierunków geograficznych określa się szerokość geograficzną, i jakie ona przyjmuje wartości liczbowe. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje cechy równoleżników; - wyjaśnia, o czym informuje szerokość geograficzna; - określa szerokość geograficzną punktu z dokładnością do 10° (podaje wartość równoleżnika i półkulę); - prawidłowo zapisuje odczytaną szerokość geograficzną danego punktu; - podaje, jaką szerokość geograficzną mają: równik, zwrotniki, koła podbiegunowe i bieguny. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa prawidłowo szerokość geograficzną na mapie i globusie z dokładnością do 1°; - wyjaśnia, dlaczego przy określaniu szerokości geograficznej równika nie podaje się kierunku. 	<ul style="list-style-type: none"> - objaśnia zależność pomiędzy skalą mapy a dokładnością określania szerokości geograficznej; - szereguje wskazane miejsca w kolejności od leżącego na najmniejszej lub na największej szerokości geograficznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie: <i>szerokość geograficzna</i>; - określa prawidłowo szerokość geograficzną na mapie i globusie z dokładnością do 1'.
<p>6. Długość geograficzna (1.6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje południki na mapie i globusie; - podaje wartości liczbowe, które przyjmują południki; - wyjaśnia, które południki dzielą Ziemię na półkulę wschodnią i zachodnią; - wskazuje na mapie i globusie półkulę wschodnią lub zachodnią; - podaje, za pomocą których kierunków geograficznych określa się długość geograficzną. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje cechy południków; - wyjaśnia, o czym informuje długość geograficzna; - określa długość geograficzną punktu z dokładnością do 10° (podaje wartość równoleżnika i półkulę); - prawidłowo zapisuje odczytaną długość geograficzną; - wymienia południki, przy których nie podaje się kierunków geograficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa prawidłowo długość geograficzną na mapie i globusie z dokładnością do 1°; - wyjaśnia, dlaczego przy określaniu długości geograficznej południków 0° i 180° nie podaje się kierunku. 	<ul style="list-style-type: none"> - objaśnia zależność pomiędzy skalą mapy a dokładnością określania długości geograficznej; - szereguje wskazane miejsca w kolejności od leżącego na najmniejszej lub na największej długości geograficznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie: <i>długość geograficzna</i>; - odczytuje prawidłowo długość geograficzną na mapie i globusie - z dokładnością do 1'.
<p>7. Rozciągłość równoleżnikowa i południkowa (1.7)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie: <i>współrzędne geograficzne</i>; - określa długość i szerokość geograficzną; 	<ul style="list-style-type: none"> - określa położenie punktów na Ziemi za pomocą współrzędnych geograficznych; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, do czego wykorzystuje się współrzędne geograficzne; 	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie podanych współrzędnych geograficznych wskazuje położenie punktów i 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia wpływ rozciągłości południkowej i równoleżnikowej na cechy

	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, którą współrzędną wykorzystuje się do określania rozciągłości południkowej, a którą do rozciągłości równoleżnikowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>- rozciągłość południkowa i rozciągłość równoleżnikowa.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową na podstawie podanych współrzędnych geograficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> obszarów na mapach w różnych skalach, rozpoznaje obiekty geograficzne; - wyjaśnia, według zamieszczonej w podręczniku instrukcji <i>Krok po kroku</i>, zasady obliczania rozciągłości południkowej i równoleżnikowej. 	<ul style="list-style-type: none"> przyrodnicze danego regionu (np. Europy).
8. Wyznaczanie współrzędnych geograficznych w terenie (1.8)	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje południki i równoleżniki na mapie oraz globusie; - odróżnia siatkę kartograficzną od siatki geograficznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>siatka geograficzna, siatka kartograficzna;</i> - odczytuje współrzędne z mapy; - rozpoznaje obiekty na mapie na podstawie współrzędnych geograficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>siatka kilometrowa (siatka kwadratów), siatka skorowidzowa;</i> - podaje rodzaje map, na których są wykorzystywane siatki kilometrowa i skorowidzowa; - przedstawia sytuacje, w których przydają się urządzenia nawigacji satelitarnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje siatki wykorzystywane na mapach; - analizuje mapę topograficzną własnego regionu; - odczytuje współrzędne geograficzne z mapy cyfrowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje w praktyce urządzenia lokalizacyjne; - wyznacza w terenie współrzędne dowolnych punktów (za pomocą mapy lub GPS); - wyjaśnia sposób odczytywania współrzędnych geograficznych z mapy cyfrowej.
9. Podsumowanie działu 1	Wiadomości i umiejętności z lekcji 1–8.				

Dział 2. Geografia Europy					
<p>10. Europa – położenie geograficzne, granice i ukształtowanie powierzchni (2.1)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -wskazuje Europę na mapie świata i globusie; -wyjaśnia pojęcia: <i>linia brzegowa, półwysep, wyspa, archipelag, morze, zatoka, cieśnina</i>; -wskazuje na mapie: największe wyspy, półwyspy, morza i zatoki Europy; -podaje przykłady: największych nizin, wyżyn i gór Europy; -podaje nazwę i wysokość najwyższego szczytu Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> -określa położenie Europy względem równika, biegunów, pozostałych kontynentów; -wskazuje na mapie granicę Europy; -wskazuje na mapie Europy najdalej wysunięte punkty na: N, S, E, W; -wskazuje na mapie największe formy ukształtowania powierzchni Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> -określa położenie Polski na podstawie mapy Europy; -podaje nazwy skrajnych punktów Europy i podaje ich współrzędne geograficzne; -opisuje linię brzegową Europy; -wymienia w punktach charakterystyczne cechy ukształtowania powierzchni Europy; -podaje przykłady depresji i wskazuje je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> -opisuje przebieg granicy między Europą i Azją, Europą i Afryką; -oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Europy; -wskazuje części Europy wydzielone ze względów przyrodniczych, historycznych i politycznych; podaje przykłady państw zaliczanych do tych części; -opisuje ukształtowanie powierzchni Europy; -przedstawia, w jaki sposób powstawały góry w Europie, podaje przykłady i wskazuje je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> -podaje przykłady wpływu rozciągłości południkowej i równoleżnikowej na cechy przyrodnicze Europy; -rozpoznaje na mapie konturowej elementy linii brzegowej Europy; -rozpoznaje na mapie konturowej wybrane formy ukształtowania powierzchni Europy; -wyjaśnia wpływ ruchów górotwórczych na ukształtowanie powierzchni Europy; -opisuje typy wybrzeży w Europie.
<p>11. Klimat Europy (2.2)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -wyjaśnia pojęcie: <i>klimat</i>; -odczytuje z mapy klimatycznej nazwy stref klimatycznych występujących w Europie; -wyjaśnia pojęcia: <i>czynniki klimatotwórcze, prąd morski, typ klimatu, kontynentalizm</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> -wymienia czynniki klimatotwórcze decydujące o zróżnicowaniu klimatycznym Europy; -wymienia i wskazuje na mapie typy klimatów występujących w Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> -opisuje czynniki klimatotwórcze, wyjaśniając ich wpływ na kształtowanie klimatu; -odróżnia czynniki klimatotwórcze strefowe od astrefowych; -odczytuje z klimatogramów wartość temperatury powietrza i opadów typowych dla danej strefy. 	<ul style="list-style-type: none"> -charakteryzuje klimaty Europy na podstawie klimatogramów; -wyjaśnia, na czym polega kontynentalizm klimatu; -wyjaśnia, czym charakteryzuje się klimat górski. 	<ul style="list-style-type: none"> -wyjaśnia pojęcie: <i>klimat przejściowy</i>; wymienia cechy i obszar występowania tego klimatu; -wyjaśnia przyczynę różnic klimatycznych w miejscach położonych na tej samej szerokości lub długości geograficznej.

<p>12. Podział polityczny Europy i kraje członkowskie Unii Europejskiej (2.3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady państw w Europie o największej powierzchni i liczbie ludności; - wyjaśnia, czym jest Unia Europejska; - podaje nazwę waluty Unii Europejskiej; - wymienia przykłady państw należących do Unii Europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia i wskazuje na mapie państwa w Europie o największej powierzchni i liczbie ludności; - wyjaśnia przyczyny powstania Unii Europejskiej; - podaje datę wstąpienia Polski do Unii Europejskiej; - rozpoznaje flagę i hymn Unii Europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia termin: <i>państwo</i>; - wymienia i wskazuje na mapie najmniejsze państwa Europy; - wymienia przyczyny zmian na mapie politycznej Europy; - podaje rok rozpoczęcia współpracy gospodarczej i nazwy państw, które ją podjęły, co zapoczątkowało integrację europejską; - przedstawia korzyści wynikające z obecności Polski w Unii Europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>terytorium zależne, region autonomiczny</i>, podaje przykłady; - opisuje zmiany granic w Europie po II wojnie światowej i wskazuje ich przyczyny; - przedstawia główne instytucje Unii Europejskiej, ich zadania i siedziby. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia i wskazuje na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej i państwa Europy, które do Unii Europejskiej nie należą; - wyjaśnia pojęcia: <i>strefa Schengen, strefa euro</i>, podaje i wskazuje na mapie przykłady państw należących do tych stref; - wyjaśnia, czym jest <i>brexit</i>; - przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych kontynentu.
<p>13. Ludność Europy (2.4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podaje liczbę ludności w Europie; - wymienia czynniki decydujące o liczbie ludności danego regionu; - wyjaśnia pojęcia: <i>przyrost naturalny, migracje, gęstość zaludnienia</i>; - odczytuje informacje demograficzne z wykresów i tabel. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>emigracja i imigracja, saldo migracji</i>; - podaje przyczyny malejącej liczby ludności w Europie; - wymienia kraje ze starzejącym się społeczeństwem; - podaje przykłady państw w Europie o małej i dużej gęstości zaludnienia. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest <i>demografia</i>; - opisuje zmiany liczby ludności w Europie w ostatnich latach; - potrafi obliczyć gęstość zaludnienia; - wymienia i wskazuje na mapie obszary o małej i dużej gęstości zaludnienia w Europie; - wyjaśnia, czym jest przyrost rzeczywisty, potrafi go obliczyć; - wymienia główne przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw w Europie; - wymienia główne religie i grupy językowe występujące w Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje rozmieszczenie ludności w Europie; - analizuje mapę rozmieszczenia ludności i poszukuje przyczyn różnic w gęstości zaludnienia różnych obszarów Europy; - omawia przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy; - analizuje dane statystyczne, przeprowadza obliczenia demograficzne dotyczące przyrostu demograficznego i formułuje wnioski; - opisuje zróżnicowanie językowe i wyznaniowe w Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny i konsekwencje zróżnicowania demograficznego ludności Europy; - ocenia społeczno-ekonomiczne i kulturowe konsekwencje migracji na obszarze Europy; - przyjmuje postawę szacunku i zrozumienia innych kultur przy zachowaniu poczucia wartości dziedzictwa kulturowego własnego kraju.

<p>14. Porównanie europejskich metropolii: Paryża i Londynu (2.5)</p>	<p>- wyjaśnia pojęcia: <i>miasto, urbanizacja</i>; - wskazuje na mapie Europy: Londyn i Paryż.</p>	<p>- wymienia czynniki miastotwórcze; - wymienia funkcje miast; - podaje podstawowe informacje na temat Paryża i Londynu; - charakteryzuje krajobraz wielkomiejski.</p>	<p>- opisuje czynniki decydujące o rozwoju miasta, podaje przykłady miast o różnych funkcjach; - wyjaśnia pojęcie: <i>aglomeracja</i>; - wskazuje zalety i wady życia w wielkim mieście.</p>	<p>- wyjaśnia pojęcie: <i>obszar metropolitalny</i>; - opisuje położenie, czynniki rozwoju, komunikację Paryża i Londynu.</p>	<p>- określa podobieństwa i różnice między wielkimi miastami Europy: Londynem i Paryżem; - wyjaśnia przyczyny i konsekwencje zróżnicowania demograficznego europejskich metropolii.</p>
<p>15. Zróżnicowanie źródeł energii w krajach europejskich (2.6)</p>	<p>- wyjaśnia, czym są źródła energii; - wyjaśnia pojęcia: <i>surowce odnawialne, surowce nieodnawialne, alternatywne źródła energii, energia geotermalna</i>; - wyjaśnia, jak powstaje smog.</p>	<p>- rozpoznaje i klasyfikuje źródła energii (odnawialne i nieodnawialne); - wymienia rodzaje elektrowni ze względu na surowiec wykorzystywany do produkcji energii (np. ciepłone, hydroelektrownie, jądrowe, wiatrowe, geotermalne); - podaje przykłady wpływu działalności człowieka na środowisko.</p>	<p>- wyjaśnia, czym są OZE; - wskazuje państwa wykorzystujące surowce odnawialne, nieodnawialne, a także energetykę jądrową; - wymienia wady i zalety stosowania różnych źródeł energii; - odczytuje informacje dotyczące energii elektrycznej z wykresów i map.</p>	<p>- opisuje wykorzystanie źródeł energii na przykładzie: Polski, Niemiec, Norwegii, Francji, Danii, Islandii; - wymienia i wskazuje na mapie miejsca wydobywania surowców energetycznych Europy; - podaje przykłady wykorzystania OZE w indywidualnych gospodarstwach domowych.</p>	<p>- na podstawie map i danych statystycznych wykazuje związek między cechami środowiska przyrodniczego wybranych krajów Europy a wykorzystaniem różnych źródeł energii; - podaje i wyjaśnia przyczyny zwiększającego się udziału OZE w produkcji energii elektrycznej; - przedstawia, na czym polega polityka zrównoważonego rozwoju.</p>
<p>16. Islandia – wyspa wulkanów i trzęsień ziemi (2.7)</p>	<p>- wskazuje na mapie Islandię; - wyjaśnia pojęcia: <i>litosfera, płyta litosfery</i>; - wymienia zjawiska, które zachodzą na granicy płyt tektonicznych.</p>	<p>- wyjaśnia pojęcia: <i>wulkan, trzęsienia ziemi, gejzer, magma, lawa, energia geotermalna</i>; - podaje cechy charakterystyczne krajobrazu Islandii.</p>	<p>- opisuje położenie Islandii na podstawie mapy; - przedstawia konsekwencje położenia obszaru na granicy płyt litosfery; - podaje przykłady niszczącej działalności wulkanów.</p>	<p>- wyjaśnia, dlaczego Islandia jest wyspą wulkaniczną; - analizuje mapy płyt litosfery oraz obszarów trzęsień ziemi i wulkanizmu; - opisuje atrakcje turystyczne Islandii.</p>	<p>- opisuje zależność pomiędzy ruchem płyt tektonicznych a występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi; - wyjaśnia, w jaki sposób wulkany mogą wpływać na działalność człowieka; - analizuje zalety i wady izolacji wyspy.</p>

<p>17. Nowoczesny przemysł i usługi we Francji (2.8)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Francję; - wyjaśnia pojęcie: <i>gospodarka</i>; - wymienia sektory gospodarki; - przedstawia, na czym polega handel międzynarodowy; - wymienia przykłady urządzeń <i>high-tech</i> codziennego użytku. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje na podstawie mapy położenie Francji; - wyjaśnia, czym zajmuje się przemysł, rolnictwo i usługi; - wyjaśnia pojęcia: <i>eksport</i>, <i>import</i>; - odczytuje informacje dotyczące gospodarki z wykresów, diagramów; - wskazuje sektor gospodarki, który ma największe znaczenie dla rozwoju Francji. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe cechy krajobrazu Francji; - definiuje pojęcia: <i>produkt krajowy brutto</i>, <i>struktura zatrudnienia</i>; - przedstawia podział przemysłu ze względu na stosowane technologie; - wymienia czynniki wpływające na powstanie i rozwój technopolis; - wymienia produkty, z których słynie Francja; - wymienia popularne we Francji miejsca turystyczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje cechy środowiska przyrodniczego Francji; - wyjaśnia pojęcia: <i>przemysł high-tech</i>, <i>technopolis</i>; - podaje przykłady okręgów przemysłowych (technopolis) we Francji i na świecie; - opisuje cechy przemysłu Francji; - charakteryzuje kulturę Francji i turystykę w tym kraju. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie: <i>terytorium zależne</i>, podaje przykłady terytoriów zależnych Francji; - analizuje mapę Francji i porównuje ten kraj z Polską pod względem wielkości, liczby ludności, położenia geograficznego i wybranych cech przyrodniczych; - przedstawia znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług w gospodarce na przykładzie Francji.
<p>18. Rolnictwo Danii i Węgier – podobieństwa i różnice (2.9)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje Danię i Węgry na mapie Europy; - przedstawia, czym zajmuje się rolnictwo; - wymienia czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa; - podaje przykłady produktów spożywczych typowych dla Danii i Węgier. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa na podstawie mapy położenie Danii i Węgier; - podaje przykłady czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju rolnictwa; - wyjaśnia pojęcia: <i>plony</i>, <i>struktura użytkowania ziemi</i>, <i>użytki rolne</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe elementy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier; - wskazuje czynniki rozwoju rolnictwa w Danii i na Węgrzech; - wymienia kierunki rozwoju rolnictwa Danii i Węgier; - wskazuje typowe produkty eksportowe obu państw. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje środowisko przyrodnicze Danii i Węgier; - charakteryzuje rolnictwo Danii; - charakteryzuje rolnictwo Węgier; - przedstawia wpływ klimatu, typów gleb i ukształtowania powierzchni na rozwój rolnictwa Węgier i Danii. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje cechy rolnictwa obu państw (główne uprawy, chów zwierząt, eksportowane produkty rolne, poziom zatrudnienia, nowoczesność produkcji rolnej); - przedstawia rekordy duńskiego i węgierskiego rolnictwa.

19. Turystyka w Europie Południowej (2.10)	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, kogo uważa się za turystę; - wyjaśnia pojęcie: <i>turystyka</i>; - wymienia korzystne czynniki dla rozwoju turystyki; - podaje przykłady krajów Europy Południowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest atrakcyjność turystyczna miejsc/obszarów; - wyjaśnia, czym są walory turystyczne; - wskazuje na mapie kraje Europy Południowej; - wyjaśnia, dlaczego w Europie Południowej rozwija się turystyka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie: <i>infrastruktura turystyczna</i>; - wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej; - wymienia walory kulturowe Europy Południowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje walory przyrodnicze Europy Południowej; - rozpoznaje na zdjęciach charakterystyczne zabytki Europy Południowej; - opisuje zależność między klimatem a rozwojem turystyki; - opisuje zależność pomiędzy rozwojem turystyki a dostępnością komunikacyjną; - określa korzyści i zagrożenia wynikające z dużego ruchu turystycznego w Europie Południowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - zauważa zależność między rozwojem turystyki w Europie Południowej a warunkami przyrodniczymi oraz dziedzictwem kultury śródziemnomorskiej; - wymienia walory turystyczne krajów alpejskich; - świadomie prowadzi dyskusję na temat odpowiedzialnej turystyki.
20. Podsumowanie działu 2	Wiadomości i umiejętności z lekcji 10–19.				
Dział 3. Sąsiedzi Polski					
21. Przemiany w przemyśle niemieckim na przykładzie Nadrenii Północnej-Westfalii (3.1)	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje Niemcy na mapie Europy; - podaje nazwę stolicy Niemiec, wymienia kraje sąsiadujące z Niemcami; - wyjaśnia pojęcie: <i>przemysł</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa położenie Niemiec na podstawie mapy, wymienia krainy geograficzne, najdłuższe rzeki; - wyjaśnia pojęcie: <i>struktura przemysłu</i>; - wymienia przykłady produktów eksportowanych z Niemiec. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia charakterystyczne cechy środowiska przyrodniczego Niemiec; - wskazuje na mapie region Nadrenii Północnej-Westfalii; - podaje przyczyny zmian w niemieckim przemyśle; - wymienia cechy niemieckiego przemysłu; - wskazuje przykłady sposobów ponownego wykorzystania obiektów 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia cechy gospodarki Niemiec; - podaje przyczyny rozwoju gospodarki w Zagłębiu Ruhry; - wyjaśnia, na czym polega restrukturyzacja przemysłu; - opisuje zmiany w niemieckim przemyśle, wyjaśnia, czym jest tzw. czwarta rewolucja przemysłowa (<i>przemysł 4.0</i>). 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje przemiany struktury przemysłu Niemiec na przykładzie Nadrenii Północnej-Westfalii; - określa różnicę między obecną i dawną strukturą przemysłu w Niemczech; - wskazuje na potrzebę kształtowania dobrych relacji polsko-niemieckich; - wyjaśnia pojęcie: <i>Ruhrpolen</i>.

			<p>i terenów przemysłowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - odczytuje informacje dotyczące przemysłu - z diagramów, wykresów. 		
22. Dziedzictwo kulturowe Litwy i Białorusi (3.2)	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje Litwę i Białoruś na mapie Europy; - podaje podstawowe informacje geograficzne na temat Litwy i Białorusi. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje położenie geograficzne Białorusi i Litwy; - wyjaśnia pojęcie: <i>dziedzictwo kulturowe</i>; - wymienia główne atrakcje turystyczne tych krajów. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia rys historyczny dotyczący granic i wzajemnych relacji między Polską a omawianymi krajami; - opisuje środowisko przyrodnicze oraz atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi; - wskazuje cechy środowiska przyrodniczego stanowiące podstawę rozwoju turystyki; - planuje wycieczkę zagraniczną. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia informacje dotyczące polityki międzynarodowej Litwy i Białorusi; - projektuje trasę wycieczki po Litwie i Białorusi uwzględniającej wybrane walory środowiska przyrodniczego i kulturowego. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje środowisko geograficzne Białorusi i Litwy; - charakteryzuje relacje Polski z Białorusią i Litwą.
23. Środowisko przyrodnicze oraz atrakcje turystyczne Czech i Słowacji (3.3)	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje Czechy i Słowację na mapie Europy; - przedstawia podstawowe informacje geograficzne na temat Czech i Słowacji. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje położenie geograficzne Czech i Słowacji; - wymienia główne atrakcje turystyczne tych państw; - wyjaśnia, dlaczego Polacy są najliczniejszą grupą turystów na terenie Czech i Słowacji. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje środowisko przyrodnicze oraz atrakcje turystyczne Czech i Słowacji; - wskazuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji stanowiące podstawę rozwoju turystyki; - wyjaśnia pojęcie: <i>cieplice</i>; - opisuje Morawski Kras. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przykłady atrakcji turystycznych oraz rekreacyjno-sportowych Czech i Słowacji; - wskazuje Pragę jako główny ośrodek przyciągający turystów do Czech, a także wybrane obiekty i imprezy kulturowe stanowiące ważne atrakcje turystyczne tego państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje środowisko geograficzne Czech i Słowacji; - charakteryzuje relacje Polski z południowymi sąsiadami.
24. Zróźnicowanie przyrodnicze i	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje Rosję na mapie Europy; - przedstawia podstawowe 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje położenie Rosji na podstawie mapy; - oblicza rozciągłość 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia i wskazuje na mapie: największe niziny, wyżyny, 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia konsekwencje dużej rozciągłości południkowej 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje gospodarkę Rosji na podstawie map

gospodarcze Rosji (3.4)	informacje geograficzne dotyczące Rosji; - odczytuje z mapy nazwy stref klimatycznych i krajobrazowych występujących w Rosji; - wyjaśnia pojęcia: <i>Syberia, tajga, tundra.</i>	południkową i równoleżnikową; - wymienia strefy klimatyczne i krajobrazowe Rosji; - podaje przykłady surowców mineralnych występujących na terenie Rosji.	najwyższe góry, najwyższy szczyt (zna jego wysokość), najdłuższe rzeki, największe i najgłębsze jezioro Rosji; - wyjaśnia pojęcie: <i>wieloletniej zmarzliny</i> ; - wymienia rosyjskie surowce mineralne i wskazuje na mapie miejsca ich występowania; - wyjaśnia pojęcie: <i>kolej transsyberyjska.</i>	i równoleżnikowej Rosji; - charakteryzuje strefy klimatyczne i krajobrazowe Rosji; - opisuje strukturę PKB Rosji; - przedstawia mocne strony gospodarki Rosji.	tematycznych i danych źródłowych; - na podstawie danych statystycznych przedstawia sytuację demograficzną i wskazuje problemy społeczne oraz polityczne Rosji; - przedstawia zmiany na mapie politycznej Rosji; - opisuje stosunki Rosji z Polską i Europą.
25. Problemy polityczne, społeczne i gospodarcze Ukrainy (3.5)	- wskazuje Ukrainę na mapie Europy; - przedstawia podstawowe informacje geograficzne dotyczące Ukrainy.	- opisuje położenie geograficzne Ukrainy; - wymienia problemy społeczne, polityczne i gospodarcze Ukrainy.	- wymienia przyczyny problemów społecznych, politycznych i gospodarczych Ukrainy; - charakteryzuje sytuację gospodarczą Ukrainy (w tym: przemysł wydobywczy, przetwórczy i rolnictwo); - wyjaśnia pojęcie: <i>aneksja - Krymu.</i>	- wyjaśnia wpływ niedawnej przeszłości na strukturę ludnościową oraz wynikające z tego problemy społeczne; - dostrzega możliwości i zagrożenia rozwoju tego kraju.	- analizuje sytuację demograficzną i trudności wynikające z malejącego przyrostu rzeczywistego na Ukrainie; - charakteryzuje relacje Polski z Ukrainą; - wyjaśnia wpływ Rosji, jako wielkiego sąsiada, na politykę i gospodarkę Ukrainy – opisuje aktualny stan relacji obu państw.
26. Podsumowanie działu 3	Wiadomości i umiejętności z lekcji 21–25.				

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA KLASY VII

OPARTE NA PROGRAMIE: „Geografia – program nauczania dla szkoły podstawowej”

AUTOR PROGRAMU: Maria Figa, Urszula Stańczyk

DO PODRĘCZNIKA: „Geografia. Podręcznik do klasy siódmej szkoły
podstawowej.” WYDAWNICTWA: MAC Edukacja.

Wymagania edukacyjne zmodyfikowane zostały przez nauczyciela przedmiotu.

Wymagania na poszczególne oceny

dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
1. Środowisko przyrodnicze Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej • podaje całkowitą powierzchnię Polski • wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie • wymienia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plejstocen, holocen</i> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>rzeźba polodowcowa (glacjalna)</i> • wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski • wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie • wymienia główne rodzaje skał • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy • odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy • wskazuje na mapie przebieg granic Polski • omawia proces powstawania gór • wymienia ruchy górotwórcze, które zachodziły w Europie i w Polsce • wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce • omawia zlodowacenia na obszarze Polski • opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe • porównuje krzywą 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza rozciągłość południkową oraz rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski • opisuje dzieje Ziemi • wyjaśnia, jak powstał węgiel kamienny • charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy • opisuje cechy różnych typów genetycznych gór • przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata • charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski • omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski • opisuje rozmieszczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia konsekwencje położenia geograficznego oraz politycznego Polski • charakteryzuje jednostki geologiczne Polski • wskazuje na mapach Europy i Polski obszary, na których występowały ruchy górotwórcze • przedstawia proces powstawania lodowców • wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski • przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski • rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski • podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce • opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski • opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy • wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze • wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę • ocenia znaczenie gospodarcze rzek i jezior w Polsce • omawia na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych,

<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego • podaje nazwy mas powietrza napływających nad terytorium Polski • wymienia elementy klimatu • wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobową temperaturę powietrza</i> • wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce • określa przeważający kierunek wiatrów w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu <i>przepływ</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>źródło, rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko, ujście deltowe, ujście lejkowate</i> • wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, obszar zalewowy, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna</i> • wymienia przyczyny powodzi w Polsce • określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie 	<p>hipsograficzną Polski i Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonuje podziału surowców mineralnych • podaje cechy klimatu Polski • podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej • opisuje wody powierzchniowe Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej • rozpoznaje typy ujść rzecznych • opisuje zjawisko powodzi • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią • wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych • omawia wielkość i głębokość Bałtyku • charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata • opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku • opisuje wybrane typy gleb w Polsce • przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski • omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik 	<p>surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia warunki klimatyczne w Europie • charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce • omawia wpływ głównych mas powietrza na klimat i pogodę w Polsce • odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkość opadów atmosferycznych z klimatogramów • wyjaśnia, jak powstają najważniejsze wiatry lokalne w Polsce • wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry • opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry • wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce • określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników • charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku • omawia powstawanie gleby • wyróżnia najważniejsze cechy 	<p>Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia ważniejsze typy jezior w Polsce • analizuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej • omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki • omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku • omawia procesy i czynniki glebotwórcze • opisuje typy lasów w Polsce • opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski 	<p>zabudowy obszarów zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego • ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce • podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego • planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody
--	---	---	--	---

<p>Morza Bałtyckiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie Morza Bałtyckiego jego największe zatoki, wyspy i cieśniny • omawia linię brzegową Bałtyku • podaje główne cechy fizyczne Bałtyku • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, poziomy glebowe</i> • wymienia typy gleb w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i> • wymienia różne rodzaje lasów w Polsce • wymienia formy ochrony przyrody w Polsce • wskazuje parki narodowe na mapie Polski 	<p>lesistości Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce • podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu • charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce 	<p>wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcje lasów • omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne zróżnicowanie lesistości w Polsce • ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego 		
---	---	--	--	--

2. Ludność i urbanizacja w Polsce

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, wyż demograficzny, niż demograficzny</i> wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i> odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady terytoriów zależnych należących do państw europejskich prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Europy i Polski po II wojnie światowej omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2018 omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw wyjaśnia, czym są ekonomiczne grupy wieku wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Polsce omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w. oblicza współczynnik przyrostu naturalnego podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy omawia przyczyny migracji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia podział administracyjny Polski omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy omawia strukturę płci i strukturę wieku ludności Polski na tle tych struktur w wybranych państwach europejskich na podstawie piramidy płci i wieku omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie
---	--	--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i> • wymienia przyczyny migracji wewnętrznych • odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski • wymienia główne skupiska Polonii • wymienia mniejszości narodowe w Polsce • wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkiwane przez mniejszości narodowe • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i> • odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki • odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie • wyjaśnia znaczenie terminów: 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce • wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce • określa kierunki napływu imigrantów do Polski • wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności • charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce • podaje przyczyny bezrobocia w Polsce • porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych • podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce • podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce • wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady • wskazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną • omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich 	<p>wewnętrznych w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności • analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego • porównuje strukturę narodowościową ludności Polski ze strukturą narodowościową ludności w wybranych państwach europejskich • określa na podstawie danych statystycznych różnice między strukturą zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach • porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich • charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce • omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce • porównuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy • analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce • omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy • omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach • analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych • omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji • omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy • określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy 	<p>urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje na wybranych przykładach związek między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, w stylu zabudowy oraz w strukturze demograficznej w strefach podmiejskich
---	---	---	---	---

<p><i>miasto, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna (konurbacja)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia największe miasta Polski i wskazuje je na mapie • wymienia funkcje miast • odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce • i w wybranych krajach Europy • wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich • wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast 		<p>ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy</p>		
---	--	--	--	--

3. Rolnictwo i przemysł Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia funkcje rolnictwa • wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce • wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór, areal</i> • wymienia główne uprawy w Polsce • wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chów, pogłowie</i> • wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce • przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw w Polsce • wymienia główne rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce • przedstawia znaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju • społeczno-gospodarczym kraju • charakteryzuje regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce • przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę chowu zwierząt gospodarskich w Polsce • przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce • charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce • porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy • porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy • omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej • analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu • opisuje zmiany, które zaszły 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa • naszego kraju w Unii Europejskiej • dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich • w Polsce po 2000 roku i wyjaśnia ich przyczyny • wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 roku na zmiany struktury zatrudnienia
--	---	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie obszary chowu zwierząt gospodarskich • dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy • wymienia funkcje przemysłu • wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej • wymienia źródła energii • wymienia typy elektrowni • wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce • wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim • wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie • wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego • podaje przyczyny kwaśnych opadów 	<p>gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki lokalizacji chowu bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce • omawia cechy polskiego przemysłu • wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski • omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 rokiem i po nim • lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłne, wodne i niekonwencjonalne • opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych • podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim • opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w polskich portach morskich • omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła 	<p>gospodarczym kraju</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje rozmieszczenie przemysłu w Polsce • omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 rokiem • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy • wyjaśnia wpływ warunków pozaprzyrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim • opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w polskich portach morskich • opisuje strukturę połowów ryb w Polsce • charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska • wymienia źródła zanieczyszczeń komunalnych 	<p>w strukturze produkcji po 1989 roku w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce • wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii • analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem • określa na podstawie dostępnych źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce • omawia rozwój przemysłu stoczniowego w Polsce • analizuje na podstawie danych statystycznych stopień zanieczyszczenia wód śródlądowych • omawia skutki zanieczyszczenia środowiska naturalnego 	<p>w wybranych regionach kraju</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki • przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce • ustala na podstawie dostępnych źródeł, w których regionach w Polsce występuje największe zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego
---	---	--	--	--

4. Usługi w Polsce				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> • wyróżnia rodzaje transportu w Polsce • wskazuje na mapie Polski porty morskie oraz lotnicze • wyróżnia rodzaje łączności • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zróżnicowanie usług w Polsce • omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce • omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych w Polsce • omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce • omawia na podstawie danych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju • charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków • omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski • podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce • określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski • prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego • określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski • omawia rolę transportu morskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju • identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta • podaje przykłady sukcesów polskich
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i> • wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> • wymienia regiony turystyczne Polski i wskazuje je na mapie • wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>statystycznych stan morskiej floty transportowej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych • wymienia towary, które dominują w polskim handlu zagranicznym • wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego • omawia czynniki rozwoju turystyki • wymienia polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> i wskazuje je na mapie 	<p>na terenie Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach • wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych • przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce • charakteryzuje polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> • charakteryzuje na przykładach 	<p>w rozwoju innych działów gospodarki</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki • analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy • ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski • analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie • określa wpływ walorów 	<p>firm na arenie międzynarodowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski

		walory turystyczne Polski • wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski	przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach	
--	--	--	---	--

5. Mój region i moja mała ojczyzna

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i> • wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski • wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony • wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu • wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i> • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, na mapie topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny • przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie • wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych • rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania • wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych • określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym • rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o atrakcyjności „małej ojczyzny” 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie • analizuje genezę rzeźby terenu swojego regionu • prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu • prezentuje główne cechy gospodarki regionu • opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny • omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu • prezentuje na podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie • wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego • planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie • projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności • podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej
--	--	---	--	---

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA KLASY VIII

OPARTE NA PROGRAMIE: „Planeta Nowa” - Program nauczania geografii dla szkoły podstawowej”

AUTOR PROGRAMU: Ewa Maria Tuz, Barbara Dzedzic

DO PODRĘCZNIKA: „Planeta Nowa. Podręcznik do geografii dla klasy siódmej szkoły podstawowej”

WYDAWNICTWA: Nowa Era

Wymagania edukacyjne zmodyfikowane zostały przez nauczyciela przedmiotu.

Wymagania na poszczególne oceny				
dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. Azja				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji wymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznej wymienia największe rzeki Azji wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej wyjaśnia znaczenie terminu <i>wulkanizm</i> odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji wymienia główne uprawy w Azji na podstawie mapy gospodarczej określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata charakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azji przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji omawia strefy roślinne Azji omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa wymienia czołówkę państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy danych statystycznych omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Japonii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznej omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji charakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznej omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji opisuje przebieg trzęsienia ziemi omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki omawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznych przedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japonii analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej uzasadnia, że gospodarka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanów udowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznych omawia wpływ budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami ocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych wyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, dlaczego grunty orne mają niewielki udział w strukturze użytkowania ziemi w Azji wykazuje związki między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno- kulturowych w tworzeniu nowoczesnej

<p>ogólnogeograficznej</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy środowiska przyrodniczego Japonii wymienia główne uprawy w Japonii określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej określa położenie geograficzne Indii porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie wyjaśnia znaczenie terminu <i>slamsy</i> wymienia główne rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania określa położenie geograficzne Bliskiego 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia omawia główne kierunki produkcji rolnej w Chinach omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego podaje przyczyny powstawania slamsów w Indiach omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii omawia cechy gospodarki Chin analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin przedstawia problemy demograficzne Indii omawia system kastowy w Indiach przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie wykresu charakteryzuje przetwórstwo przemysłowe Indii omawia zróżnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie omawia wpływ religii na życie muzułmanów przedstawia znaczenie produkcji wyrobów z ropy naftowej w krajach Bliskiego Wschodu 	<p>Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie 	<p>gospodarki Japonii</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową opisuje główne problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczyny analizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie
--	---	---	--	--

<p>Wschodu</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej • wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie 	<p>przedstawia cele organizacji OPEC</p>			
--	--	--	--	--

II. Afryka

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia strefy klimatyczne Afryki • wymienia największe rzeki i jeziora Afryki • wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce • wymienia główne uprawy w Afryce • wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej • wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki • wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki • określa położenie geograficzne Etiopii • wyjaśnia różnicę między 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki • wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów • charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki • omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce • charakteryzuje znaczenie chowu zwierząt w krajach Afryki • przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych • omawia przemysł wydobywczy w Afryce • wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej • analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki • omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej • omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu • omawia gospodarkę w strefie Sahelu • omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych • przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki • omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce • omawia przyczyny niedożywienia ludności w Etiopii • opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Etiopii • wymienia obiekty w Kenii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych • wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej • omawia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu • omawia typy rolnictwa w Afryce • przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce • omawia skutki niedożywienia ludności w Etiopii • omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce • omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce • wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu • ocenia skutki stosowania rolnictwa żarowo-odłogowego i plantacyjnego w Afryce Zachodniej • przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie afrykańskim • przedstawia sposoby walki z głodem ludności Afryki na przykładzie Etiopii • określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii • przedstawia argumenty pomagające przełamywać stereotypy na temat Afryki
---	---	---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> głodem a niedożywieniem wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem określa położenie geograficzne Kenii wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wpisane na listę dziedzictwa UNESCO opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł informacji 		
---	---	--	--	--

III. Ameryka Północna i Ameryka Południowa

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne Ameryki wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na mapie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tornado, cyklon tropikalny</i> wskazuje na mapie Aleję Tornad wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku określa położenie geograficzne Amazonii omawia florę i faunę lasów równikowych podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki wymienia strefy klimatyczne Ameryki omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych podaje główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii omawia cechy klimatu Amazonii podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej omawia mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii opisuje piętrowość wilgotnych lasów równikowych w Amazonii omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej omawia czynniki wpływające na przebieg północnej granicy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ustala prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map tematycznych przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych źródeł informacji przedstawia działania człowieka mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii omawia skutki zanikania kultur pierwotnych na przykładzie Ameryki Północnej i Ameryki Południowej opisuje problemy ludności mieszkających w slamsach na podstawie materiałów źródłowych wykazuje zależność między ukształtowaniem powierzchni, cyrkulacją powietrza,
--	--	---	---	---

<p>• wymienia główne odmiany człowieka zamieszkujące Amerykę</p> <p>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis</i></p> <p>• wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie</p> <p>• wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje na mapie</p> <p>• przedstawia położenie geograficzne Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej</p> <p>• wymienia główne uprawy na terenie Kanady</p> <p>• wskazuje zasięg występowania głównych upraw w Kanadzie na mapie gospodarczej</p> <p>• określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych</p> <p>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>produkt światowy brutto, technopolia</i></p> <p>wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych</p> <p>• wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach</p>	<p>ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej</p> <p>• analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej</p> <p>• przedstawia cechy położenia geograficznego Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej</p> <p>• omawia ukształtowanie powierzchni Kanady</p> <p>• przedstawia czynniki wpływające na klimat Kanady</p> <p>• omawia strukturę użytkowania ziemi w Kanadzie na podstawie wykresu</p> <p>• opisuje cechy położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych</p> <p>• wymienia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej</p> <p>• omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu</p>	<p>przestrzeni lat na podstawie wykresu</p> <p>• omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł</p> <p>• podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie</p> <p>• podaje przyczyny powstawania slamsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej</p> <p>• przedstawia zasięg występowania lasów w Kanadzie na podstawie mapy tematycznej</p> <p>• przedstawia miejsce Kanady w światowym eksporcie wybranych płodów rolnych na podstawie wykresu</p> <p>• omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych</p> <p>omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych</p>	<p>upraw i lasów w Kanadzie</p> <p>• opisuje cechy gospodarstw wielkoobszarowych na terenie Kanady</p> <p>• charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych</p> <p>• omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych</p> <p>omawia przyczyny marnowania żywności na przykładzie Stanów Zjednoczonych</p>	<p>odległością od morza, prądami morskimi</p> <p>a przebiegiem północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie</p> <p>• omawia cechy charakterystyczne gospodarki Kanady z uwzględnieniem surowców mineralnych, rozwoju przemysłu i handlu</p> <p>• ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych</p> <p>• ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych</p>
--	--	--	--	--

Zjednoczonych				
---------------	--	--	--	--

IV. Australia i Oceania

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne Australii i Oceanii wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy wyjaśnia znaczenie terminu <i>basen artezyjski</i> wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii wymienia strefy klimatyczne w Australii charakteryzuje wody powierzchniowe Australii omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii omawia występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii charakteryzuje rdzennych mieszkańców Australii omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów omawia znaczenie przetwórstwa przemysłowego i przemysłu zaawansowanych technologii w rozwoju Australii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależność między klimatem a zasobami wód powierzchniowych w Australii wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi występującymi w Australii określa główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych
--	--	---	---	--

V. Obszary okołobiegunowe

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe, nunataki</i> wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki wymienia zagrożenia środowiska przyrodniczego obszarów polarnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest największą pustynią lodową prezentuje osiągnięcia polskich badaczy obszarów okołobiegunowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych charakteryzuje cele oraz zakres badań prowadzonych w Arktyce i w Antarktyce na podstawie dostępnych źródeł omawia wkład Polaków w
---	--	--	--	---

<p>i Antarktyki</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia surowce mineralne na obszarach Arktyki i Antarktyki wskazuje na mapie Antarktydy położenie polskiej stacji badawczej Henryka Arctowskiego 			<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia status prawny Antarktydy 	<p>badania obszarów polarnych na podstawie dostępnych źródeł</p>
---	--	--	---	--

-